

**Vilniaus
universiteto
leidykla**

Lietuvos istorijos studijos

ISSN 1392-0448
eISSN 1648-9101

VILNIUS UNIVERSITY

Scholarly Journal

Studies of Lithuania's History

2019

Vol. 43

Published since 1992

Vilnius University Press
Vilnius, 2019

ISSN 1392-0448
eISSN 1648-9101

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Mokslo žurnalas

Lietuvos istorijos studijos

2019

43 tomas

Leidžiamas nuo 1992 metų

Vilniaus universiteto leidykla

Vilnius, 2019

The journal is published twice a year

Editorial Board

Editor-in-Chief

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* Vilnius University (History 05 H)

Executive Secretary

Doc. dr. *Tomas Vaiseta* Vilnius University (History 05 H)

Editors:

Prof. dr. *Zenonas Butkus* Vilnius University (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* Nicolaus Copernicus University, Toruń / Scientific Centre of the Polish Academy of Sciences in Vienna (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* Göteborg University (History 05 H)
Prof. dr. *Robert Frost* University of Aberdeen, United Kingdom (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Edvardas Gudavičius* Vilnius University (History 05 H)
Dr. *Magnus Ilmjärv* Tallinn University (History 05 H)
Dr. *Neringa Klumbytė* Miami University, United States of America (Philosophy 01 H)
Dr. *Michail M. Krom* European University at St. Petersburg (History 05 H)
Prof. dr. *Mathias Niendorf* Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* Vilnius University (Sociology 05 S)
Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* Vilnius University (History 05 H)
Dr. *Sergey Polekhov* Institute of Russian History, Russian Academy of Sciences (History 05 H)
Dr. *Darius Staliūnas* Lithuanian Institute of History (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Rafal Witkowski* Adam Mickiewicz University in Poznań (History 05 H)

Address:

Vilnius University Faculty of History
7 Universiteto St., LT-01513 Vilnius, Lithuania
E-mail: istorijos.studijos@gmail.com
<http://www.journals.vu.lt/lietuvos-istorijos-studijos>

The articles were reviewed by two experts

Included in:

Central & Eastern European Academic Source (EBSCOhost);
Historical Abstracts (EBSCOhost);
Humanities International Complete (EBSCOhost);
Humanities International Index (EBSCOhost);
TOC Premier (EBSCOhost);
CEEOL

This publication was funded by the Lithuanian Science Council according to Project No. LIP-079/2016 of the National Lithuanian Studies and Dissemination Program 2016–2024

Copyright © 2019 Authors. Published by Vilnius University Press This is an Open Access journal distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Žurnalas leidžiamas du kartus per metus, Priedas – kas antri metai

Redaktorių kolegija

Vyriausiasis redaktorius

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Atsakingasis sekretorius

Doc. dr. *Tomas Vaiseta* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Nariai:

Prof. dr. *Zenonas Butkus* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas / Lenkijos mokslų akademijos tyrimų centras Vienoje (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* Geteborgo universitetas, Švedija (Istorija 05 H)

Prof. dr. *Robert Frost* Aberdino universitetas, Jungtinė Karalystė (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Edvardas Gudavičius* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Dr. *Magnus Ilmjärv* Talino universitetas, Estija (Istorija 05 H)

Dr. *Neringa Klumbytė* Majamio universitetas, Jungtinės Amerikos Valstijos (Filosofija 01 H)

Dr. *Michail M. Krom* Sankt Peterburgo Europos universitetas, Rusija (Istorija 05 H)

Prof. dr. *Mathias Niendorf* Greifsvaldo Ernsto Moritzo Arndto universitetas, Vokietija (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* Vilniaus universitetas (Sociologija 05 S)

Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Dr. *Sergey Polekhov* Rusijos mokslų akademijos Rusijos istorijos institutas, Rusija (Istorija 05 H)

Dr. *Darius Staliūnas* Lietuvos istorijos institutas (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Rafał Witkowski* Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija (Istorija 05 H)

Redakcijos adresas:

Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas
Universiteto g. 7, LT-01513 Vilnius, Lithuania
El. paštas: istorijos.studijos@gmail.com
<http://www.zurnalai.vu.lt/lietuvos-istorijos-studijos>

Straipsniai vertinti dviejų recenzentų

Indeksuojamas:

Central & Eastern European Academic Source (EBSCOhost);

Historical Abstracts (EBSCOhost);

Humanities International Complete (EBSCOhost);

Humanities International Index (EBSCOhost);

TOC Premier (EBSCOhost);

CEEOL

Leidybą pagal Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos projektą Nr. LIP-079/2016 finansavo Lietuvos mokslo taryba

Autorių teisės © 2019 Autoriai. Publikavo Vilniaus universiteto leidykla.

Tai yra atvirosios prieigos žurnalas. Žurnalas platinamas vadovaujantis **Kūrybinių bendrijų licencija Priskyrimas**, kuri leidžia laisvai ir neribotai naudoti, kaip mano esant reikalinga, be kita ko, kopijuoti, daryti pakeitimus ir kurti išvestinius kūrinius, naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais nurodant informacijos šaltinį ir autorių.

Turinys

STRAIPSNIAI

<i>Martynas Jakulis</i> . Vilniaus bonifratrų personalinė sudėtis XVII amžiaus antroje pusėje–XVIII amžiuje	8
<i>Zenonas Butkus</i> . 1924 m. gruodžio 1 d. komunistinis pučas Taline ir diplomatinė jo maskuotė	22
<i>Marius Ėmužis</i> . Aktyviausių komunistų pagrindininkų ir jų rėmėjų Pirmojoje Lietuvos Respublikoje socialinis portretas	44
<i>Darius Indrišionis</i> . „Apsimetinėjo banditais“: kriminalinių gaujų mimezės 1945–1957 metais Lietuvoje analizė	71
<i>Inga Arlauskaitė Zakšauskienė</i> . Slaptojo klausytojo beiškant: Sovietų Lietuvos užsienio radijo auditorijos tyrimai Vakaruose	91

KLASIKA

<i>Charles A. Beard</i> . Ta kilni svajonė	111
--	-----

ŠALTINIO PUBLIKACIJA

<i>Marija Drėmaitė, Robertas Motuzas</i> . Vladas Švipas – Walter Gropius: laiškai, 1948–1953 m.	122
---	-----

RECENZIJOS

<i>Povilas Andrius Stepavičius</i> . <i>Ars memoriae</i> . Ankstyvųjų Naujųjų laikų žmogaus atminties realijos. – Rec.: Judith Pollmann, <i>Memory in Early Modern Europe, 1500–1800</i> , Oxford: Oxford University Press, 2017	148
--	-----

MOKSLINIS GYVENIMAS

<i>Rugilė Rožėnė</i> . Individualus požiūris į masinę statybą	153
---	-----

APIE DISERTACIJŲ GYNIMĄ

VILNIAUS UNIVERSITETO ISTORIJOS FAKULTETE

<i>Darius Indrišionis</i> . Kaip istorikai ne(už)kirto kelio Gruodžio 17-osios perversmui (apie Kęstučio Kilinsko disertaciją „Civilinės ir karinės valdžios sąveika Lietuvoje 1918–1940 m.“ ir jos gynimą)	155
<i>Leonas Nekrašas</i> . Tarp selekcijos ir kolekcijos (apie Gintaro Mitrulevičiaus monografiją „Lietuvos socialdemokratijos ideologinė-politinė raida 1914–1919 metais. Istoriografija, tarptautinis ir istorinis kontekstai, santykis su Lietuvos valstybingumo kūrimu“ ir jos gynimą)	158

Contents

ARTICLES

<i>Martynas Jakulis</i> . The Personal Make-Up of the Vilnius Fatebenefratelli in the Second Half of the 17 th and the 18 th Centuries	8
<i>Zenonas Butkus</i> . The Communist Revolt in Tallinn on the 1 st of December 1924 and Its Diplomatic Cover-Up	22
<i>Marius Ėmužis</i> . The Social Portrait of the Most Active Communists and Their Supporters in the First Republic of Lithuania	44
<i>Darius Indrišionis</i> . “Imitating Bandits”: The Mimesis of Criminal Groups in Soviet Lithuania (1945–1957)	71
<i>Inga Arlauskaitė Zakšauskienė</i> . Discovering the Secret Listener: Western Radio Broadcasts to Soviet Lithuania	91

CLASSICS

<i>Charles A. Beard</i> . That Noble Dream	111
--	-----

ARCHIVAL PUBLICATION

<i>Marija Drėmaitė, Robertas Motuzas</i> . Vladas Švipas – Walter Gropius: Letters, 1948–1953	122
--	-----

REVIEWS

<i>Povilas Andrius Stepavičius</i> . <i>Ars memoriae</i> . The Realities of Human Memory in Early Modern Times. – Reviewed work: Judith Pollmann, <i>Memory in Early Modern Europe, 1500–1800</i> , Oxford: Oxford University Press, 2017	148
--	-----

SCIENTIFIC LIFE

<i>Rugilė Rožėnė</i> . The Individual Approach to Massive Construction	153
--	-----

ON THESES DEFENDED AT THE FACULTY OF HISTORY OF VILNIUS UNIVERSITY

<i>Darius Indrišionis</i> . How the Historians Did (Not) Stop the Coup d’État of the 17 th of December (on Kęstutis Kilinskas’s thesis <i>Civil-Military Relations in Lithuania, 1918–1940</i>)	155
<i>Leonas Nekrašas</i> . Between Selection and Collection (on Gintaras Mitrulevičius’s thesis <i>The Ideological-Political Development of Lithuanian Social Democracy in 1914–1919: Historiography, International, and Historical Contexts, Relation with the Foundation of Lithuania</i>)	158